

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

สถาบันตำรวจไทย ในยุคสมัยใหม่ ที่เริ่มมีมาตั้งแต่การปฏิรูปการปกครองสมัยรัชกาลที่ 5 นั้น พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างขององค์กรตำรวจอย่างชัดเจน ในปี พ.ศ. 2540 คือ การเปลี่ยนแปลงองค์กรจากระดับกรม มาเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดังนี้

โครงสร้างองค์กรตำรวจระดับกรมนั้น เริ่มต้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นระยะที่มีการปฏิรูปการบริหารประเทศอย่างมากในทุกด้านรวมทั้งการตำรวจด้วย ทั้งนี้สืบเนื่องจากอิทธิพลของชาติตะวันตกที่กำลังแสวงหาอาณานิคม จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งกองตำรวจซึ่งเรียกว่า “กองโปลิศคอนสเทเบิล” เช่นเดียวกับในประเทศตะวันตกในการรักษาความสงบเรียบร้อยในพระนคร มุ่งเน้นที่การเดินตรวจและการเข้าเวรยามเพื่อลดช่องโอกาสของการประกอบอาชญากรรมเป็นสำคัญ และยังมีตำรวจอีกประเภทหนึ่งเรียกว่า “โปลิสมีด” ทำหน้าที่สืบสวนเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมและในปี พ.ศ. 2444 ได้โปรดให้เปลี่ยนชื่อจากกองโปลิศ มาเป็น “กรมกองตระเวน” และตั้งศาลชำระคดีความต่าง ๆ ขึ้นด้วย และยังมีกิจการตำรวจภูธร ซึ่งมีพื้นที่รับผิดชอบตามหัวเมืองต่าง ๆ นอกเขตกรุงเทพมหานคร และกิจการได้ขยายขึ้นตามลำดับ ประกอบกับบ้านเมืองในขณะนั้นมีการก่อการจลาจลขึ้นมาก จึงได้มีการสถาปนาโรงเรียนนายร้อยตำรวจขึ้นเพื่อผลิตตำรวจ ชั้นสัญญาบัตร ที่บริเวณประตูชัยณรงค์ จังหวัดนครราชสีมา และอีก 3 ปี ต่อมาก็ได้ย้ายโรงเรียนมาตั้งที่ตำบลห้วยจรเข้ จังหวัดนครปฐม ใน พ.ศ. 2447 และในปี พ.ศ. 2456 ได้โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมตำรวจภูธรขึ้น โดยตำรวจในยุคนี้ได้นำรูปแบบของตำรวจตะวันตกมาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของอังกฤษ เพื่อมุ่งรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศเน้นการควบคุมอาชญากรรมเป็นหลัก ซึ่งถือว่าเป็นการยึดอุดมการณ์ตำรวจของประชาชนอย่างแท้จริง ต่อมาปี พ.ศ. 2465 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้รวมกระทรวงนครบาลกับกระทรวงมหาดไทยเข้าเป็นกระทรวงเดียวกันเรียกว่า กระทรวงมหาดไทย กรมตำรวจภูธรและกรมตำรวจนครบาลจึงโอนมาขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2469 ได้เปลี่ยนนามกรมตำรวจภูธรและกรมตำรวจนครบาลเป็น “กรมตำรวจภูธร” แต่ยังคงแบ่งตำรวจออกเป็น 2 ประเภทคือ ตำรวจนครบาล คือตำรวจที่จับกุมโจรผู้ร้ายได้สวนทำสำนวนฟ้องศาลโปลิศสภาโดยตรง และตำรวจภูธร คือตำรวจที่ทำการจับกุมโจรผู้ร้ายได้แล้วส่งให้อำเภอได้สวนทำสำนวนให้อัยการฟ้องศาลอาญาประจำจังหวัดนั้น ๆ (สนุก ออนไลน์ จำกัด. ออนไลน์. 2556)

ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย พ.ศ. 2475 กล่าวคือ โครงสร้างการทำงาน ได้มีการเปลี่ยนชื่อจากกรมตำรวจภูธรมาเป็น “กรมตำรวจ” และจัดแบ่ง กิจการตำรวจออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งเป็นหน่วยงานส่วนกลางและสำนักบริหารของอธิบดี กรมตำรวจมีกองขึ้นตรง 6 กอง คือ 1) กองกลาง 2) กองบัญชา 3) กองโรงเรียน 4) กองคดี 5) กองตรวจคนเข้าเมือง 6) กองทะเบียนกลาง ส่วนที่สองเป็นตำรวจนครบาล แบ่งเป็นนครบาลเหนือ นครบาลใต้ และนครบาลธนบุรี ส่วนที่สามเป็นตำรวจภูธร แบ่งเป็น ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคเหนือและภาคใต้ ส่วนสุดท้ายคือ ตำรวจสันติบาล (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2550 : 178 - 186)

อย่างไรก็ตามก็ยังมีเหตุการณ์สำคัญ คือ โครงสร้างในการบริหารราชการกรมตำรวจ อยู่ภายใต้กระทรวงมหาดไทย มีปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการประจำ บทบาทตำรวจในยุคกรมตำรวจที่เจริญรุ่งเรืองมากที่สุดก็คือยุคที่พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ เป็นอธิบดีกรมตำรวจในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี (2491 - 2500) ยุคของ พล.ต.อ. เผ่า นั้น ถูกเรียกว่ายุค “รัฐตำรวจ” หรือ “อศวินผยอง” โดยประโยคที่สะท้อนให้เห็นถึง ตัวตนของตำรวจในสมัยนั้น ซึ่งเป็นประโยคของ พล.ต.อ. เผ่าเอง คือ “ภายใต้ดวงอาทิตย์นี้ ไม่มีสิ่งใดที่ตำรวจไทยทำไม่ได้ ในทางที่ไม่ขัดต่อศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามและ กฎหมายบ้านเมือง” จนได้รับฉายาจากสื่อต่างประเทศว่า “บุรุษเหล็กแห่งเอเชีย” ซึ่งยุคนั้นตำรวจ มีความยิ่งใหญ่มาก มีองค์กรที่หลากหลายเหมือนกับทหาร เช่น ตำรวจรถถัง ตำรวจพลร่ม ตำรวจน้ำ ตำรวจม้า เป็นต้น ตลอดจนให้มีธงไชยเฉลิมพลเหมือนทหาร สามารถคานอำนาจกับทหารบก ซึ่งนำโดย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เป็นอย่างดี จากเหตุการณ์ทั้งหมดนี้ส่งผลให้กลุ่มนายทหาร ที่นำโดยพลเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ไม่พอใจ โดยเริ่มทำการปราศรัยโจมตีตำรวจที่ท้องสนามหลวง บนหลังสนู ที่เรียกกันว่า “ไฮปาร์ค” และทางตำรวจก็ตอบโต้ด้วยการไฮปาร์คบ้าง จนในที่สุดนำไปสู่การ รัฐประหารเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500 จะเห็นได้ว่าบทบาทตำรวจในยุคนี้ ตำรวจมีความสำคัญ และมีความพร้อมทางด้านต่าง ๆ มาก นอกจากตำรวจจะมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย หรือพิทักษ์สันติราษฎร์ ภายในบ้านเมืองแล้ว บทบาททางด้านการเมืองตำรวจยังสามารถคานอำนาจ กับอำนาจทหารได้อีกด้วย (อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์. ออนไลน์. 2556)

โครงสร้างองค์กรตำรวจระดับกรมได้เปลี่ยนมาเป็น โครงสร้างระดับสำนักงาน ในปี พ.ศ. 2541 โดยเปลี่ยนมาเป็น “สำนักงานตำรวจแห่งชาติ” สังกัดการบังคับบัญชาโดยตรงของ นายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นไปตามหลักบริหารทั่วไปที่ฝ่ายบริหารต้องควบคุมการทำงานของข้าราชการ ให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล แต่อำนาจหน้าที่รับผิดชอบของตำรวจคือ การบังคับใช้กฎหมาย เพื่อความยุติธรรมแก่ประชาชนทุกคน ไม่เว้นทั้งนักการเมืองที่มีอำนาจหรือไม่มีอำนาจในรัฐบาล ก็ตาม

ส่วนโครงสร้างภายใน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นนิติบุคคล อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) รักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ

(2) ดูแลควบคุมและกำกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจซึ่งปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(3) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา

(4) รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชนและความมั่นคงของราชอาณาจักร

(5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ หรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(6) ช่วยเหลือการพัฒนาประเทศตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

(7) ปฏิบัติการอื่นใดเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ตาม

(1) (2) (3) (4) หรือ (5) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดระเบียบในสำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้น ได้แบ่งส่วนราชการออกเป็น

1. สำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

2. กองบัญชาการ

การแบ่งส่วนราชการตามข้อ 1 เป็นกองบัญชาการหรือการจัดตั้งกองบัญชาการตามข้อ 2 ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และการแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการหรือส่วนราชการอื่นให้ออกเป็นกฎกระทรวงและให้กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ในพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวงนั้นแล้วแต่กรณี

สำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ แบ่งเป็นส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ ดังต่อไปนี้

1. สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ

2. สำนักงานส่งกำลังบำรุง

3. สำนักงานกำลังพล

4. สำนักงานงบประมาณและการเงิน

5. สำนักงานกฎหมายและคดี

6. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ

7. สำนักงานจรตำรวจ

8. สำนักงานตรวจสอบภายใน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ แบ่งเป็นส่วนราชการ ดังต่อไปนี้ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. ออนไลน์. 2559 ข)

1. กองบัญชาการตำรวจนครบาล
2. - 10. ตำรวจภูธรภาค 1 - 9
11. ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้
12. กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง
13. กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด
14. กองบัญชาการตำรวจสันติบาล
15. สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
16. กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
17. สำนักงานนายตำรวจราชสำนักประจำ
18. สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ
19. สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
20. กองบัญชาการศีกษา
21. โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
22. โรงพยาบาลตำรวจ

ในทางทฤษฎีองค์กรนั้นเชื่อว่า เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรแล้วจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนทำงานในองค์กร ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรตำรวจจากระดับกรมตำรวจมาสู่สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงมีความคาดหวังว่าจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงบทบาทตำรวจไทยกล่าว คือ บทบาทตำรวจไทยก่อนรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 กระบวนการยุติธรรมของไทยบทบาทสำคัญอยู่ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นผู้หน้าที่สืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สอบสวนจึงมีมากมาย โดยเฉพาะการจับผู้ต้องสงสัยมาสอบสวน แต่ในระหว่างการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ก็ยังพบว่ามีกรณีละเมิดสิทธิของประชาชนอยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะการจับผู้ต้องสงสัยมาสอบสวน ซึ่งเป็นการใช้ดุลพินิจเพื่อดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างอิสระ และไม่มี การกำหนดมาตรการควบคุมภายนอกไว้ (External Control) เป็นเหตุให้มีการกล่าวหาว่าตำรวจไม่ให้ความเป็นธรรมในการสอบสวนหรือมีการใช้อำนาจเกินขอบเขตอยู่เสมอ

อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจค่อนข้างมีมาก เนื่องจากนโยบายของรัฐในแต่ละยุคนั้น ต้องการให้มีการปราบปรามอาชญากรรมให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะการให้ผู้มีอำนาจออกหมายจับกับผู้จับเป็นบุคคลคนเดียวกัน ทำให้ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องออกหมายก่อนที่จะจับบุคคลใด

อันเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนอย่างมาก นอกจากนี้เหตุในการออกหมายจับก็ค่อนข้างเอื้ออำนวยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถออกหมายจับได้ง่ายขึ้นเพียงแต่ผู้ต้องหาถูกสงสัย โดยมีเหตุอันควรก็เป็นเหตุให้ออกหมายจับได้ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในขณะนั้นมีได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “เหตุอันควรสงสัย” ว่าหมายความว่าอย่างไร ด้วยเหตุนี้ความหมายของคำว่า “เหตุอันควรสงสัย” จึงคลุมเครือและเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถตีความหมายและนำไปใช้ในทางที่ไม่ชอบและอาจลดทอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้

หลังจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 โดยนำแนวทางปฏิบัติตามอย่างสากลมาใช้เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมของไทยมีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากขึ้น โดยเพิ่มมาตรการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจกับเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยองค์กรที่อิสระและมีความเป็นกลาง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งนี้ส่งผลให้มีการแก้ไขหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย เช่น การควบคุมตัวผู้ถูกจับของพนักงานสอบสวนซึ่งก็คือตำรวจนั้นกระทำได้เพียง 48 ชั่วโมง เจ้าหน้าที่ออกหมายจับจะมีเพียงศาลเท่านั้น เป็นต้น (เครือข่ายกฎหมายมหาชนไทย. ออนไลน์. 2547)

อย่างไรก็ดีแล้วแต่ภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ผ่านมานั้นกลับถูกมองในแง่ลบอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนที่ประพฤติส่อไปในทางมิชอบเห็นได้โดยทั่วไปจากข่าวสารทางสื่อมวลชน งานวิจัย หรือสังคมออนไลน์ เป็นต้น ดังตัวอย่างเช่น การศึกษากรณีการคอร์รัปชันในสถานีตำรวจ ของผาสูก พงษ์ไพจิตร (2552 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) โดยแบ่งเป็นฝ่าย ๆ ต่างในสถานี พบว่า งานฝ่ายป้องกันและปราบปราม มีรายได้พิเศษนอกเหนือเงินเดือนประจำจากบ่อนพนัน หวยเถื่อน หวยใต้ดิน โรงแรมม่านรูด โรงน้ำชา เพราะผู้ที่ต้องการจะเปิดบ่อน ต้องเสียเงินให้กับตำรวจท้องที่ กองปราบปราม และกองกำกับการสอบสวน ทั้งจ่ายรายสัปดาห์ หรือรายเดือน งานฝ่ายสืบสวน สายนี้มีโอกาสทุจริตสูง รายได้ในสายนี้เหมือนกับงานในฝ่ายป้องกันและปราบปราม งานฝ่ายสอบสวน การทุจริตในสายนี้ จะมีผลกระทบต่อรูปคดีอย่างมากหรือบางครั้งสามารถทำให้ผู้ต้องหาหลุดพ้นจากการถูกลงโทษตามกฎหมายได้ กรณีคดีมีหลักฐานมาก โอกาสที่ตำรวจจะเรียกรับผลประโยชน์ก็มากตามไปด้วย (ไทยพับลิก้า. ออนไลน์. 2557)

ผลงานงานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งที่ศึกษาโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) นำเสนอต่อวงสัมมนาวิชาการ ที่โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2552 เรื่องมาตรการป้องกันเพื่อปรับปรุงกระบวนการใช้อำนาจเกินขอบเขตกรณีพนักงานตำรวจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ พบว่า สถิติเรื่องร้องเรียนที่ ป.ป.ช.รับไว้ดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 - 2551 เรื่องที่กรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดจำนวน 104 เรื่องจำแนกพฤติกรรมการกระทำความผิด ดังนี้ อันดับ 1 การเรียกรับเงิน ชั้นประทวน 5 เรื่อง สัตว์อุบัตร์ 7

เรื่อง กลั่นแกล้ง ตรวจ ค้น ยึด จับกุม ประทวน 5 เรื่อง สัญญาบัตร 7 เรื่อง ทุจริตนำเงินประกันตัวไปใช้ประโยชน์ ประทวน 9 เรื่อง สัญญาบัตร 7 เรื่อง ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ประทวน 10 เรื่อง สัญญาบัตร 5 เรื่อง อื่น ๆ อีก 49 เรื่อง รวม 104 เรื่อง ซึ่งยังมีอีกหลายกรณีที่ไม่ได้เข้าสู่กระบวนการพิจารณา จากเหตุผลดังกล่าวจึงพอสรุปได้ว่าการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของตำรวจแบ่งเป็นพฤติกรรมลักษณะต่าง ๆ คือ การทุจริตคอร์รัปชัน โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ในการเรียกรับสินบน การช้อมทรมาน การวิสามัญฆาตกรรมผู้ต้องหา และการยึดของกลางยาเสพติดหรือจับแล้วปล่อย เพื่อปล่อยจับได้แล้วลดจำนวนของกลาง ยักยอกของกลางไปขาย และการฝ่าฝืนจริยธรรม จรรยาบรรณ การทำงานไม่เต็มเวลา เป็นต้น (มดิชน ออนไลน์. ออนไลน์. 2552)

จากพฤติกรรมการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงการขาดคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการบางคน ทำให้มีแนวคิดบางกระแสในสังคมที่เห็นว่า องค์กรตำรวจสมควรจะได้รับการ “ยกเครื่อง” เพื่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ให้เหมาะสมกับคำว่า “ตำรวจของประชาชน” เพื่อมิให้ตำรวจไทยต้องมีปมด้อยในการยอมรับจากสังคมอีกต่อไป ดังที่กำลังเป็นอยู่ในขณะนี้ คือ ต้องทำให้ องค์กรตำรวจมีขนาดเล็กลง โดยการกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่น ให้สังกัดกับชุมชนท้องถิ่น ไม่ใช่รวมศูนย์อยู่ที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและกลุ่มคนไม่กี่คนในระดับบนอย่างที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ต้องถ่ายโอนกิจการบางอย่างของตำรวจไปให้หน่วยงานอื่นที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันเป็นผู้รับผิดชอบ เพื่อให้ตำรวจทำหน้าที่ในด้านการป้องกันปราบปรามโจรผู้ร้ายสร้างความสงบสุขเรียบร้อยให้กับประชาชนเท่านั้น ไม่ใช่เป็น “ตำรวจแห่งชาติ” อย่างทุกวันนี้ โดยเฉพาะต้องยกเลิกระบบตำรวจติดตามนักการเมือง (แนวหน้า. ออนไลน์. 2559)

ถึงแม้องค์กรตำรวจที่ผ่านมานั้น ที่ปฏิรูปโครงสร้างองค์กร การปรับปรุงกฎระเบียบในการบริหารงาน หรือแก้ไขบทลงโทษเมื่อจับได้ว่าตำรวจเหล่านั้นกระทำความผิดก็ตาม แต่ก็ยังเห็นช่องโหว่ของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ของบทบาทในเชิงพฤติกรรมที่ส่งไปในทางทุจริตอยู่ดี

กล่าวโดยสรุปแล้วในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรตำรวจจากกรมตำรวจมาสู่สำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้น มีการคาดหวังว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะเป็นปัจจัยที่นำมาสู่การปรับเปลี่ยนบทบาทตำรวจที่เป็นจริงไปเชิงบทบาทในอุดมคติมากขึ้น เช่น การเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์มากขึ้น เป็นต้น ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาว่าเมื่อเวลาล่วงเลยมาถึง เกือบ 20 ปี หลังการเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าบทบาทตำรวจในปัจจุบันเป็นอย่างไร ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น และถ้าไม่เป็นไปตามที่คาดหวังบทบาทในอุดมคติควรเป็นอย่างไร

พื้นที่กรณีศึกษาวิทยานิพนธ์นี้ ให้ความสนใจ ทำการศึกษาถึงบทบาทตำรวจไทย หลังรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ก็คือ จังหวัดจันทบุรี เนื่องจากจันทบุรีเป็นจังหวัดที่จะพบว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรตำรวจมาสู่สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะมีผลต่อการปรับเปลี่ยน

บทบาทของตำรวจที่เป็นจริงมากขึ้น ถึงแม้ด้านที่เกี่ยวข้องกับการเมือง พรรคประชาธิปัตย์ จะครองเสียงข้างมากในพื้นที่จังหวัดก็ตาม แต่ก็พบว่าอำนาจทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อการโยกย้ายหรือกดดันต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการมีลักษณะไม่ชัดเจน ประกอบกับ มีพื้นที่ติดกับชายแดนประเทศกัมพูชา ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ชายแดน จะพบเจอกับความยากลำบาก ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกเหมือนกับตัวเมืองในจังหวัด แต่ปัญหาในสภาพพื้นที่ก็ไม่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจตามชายแดน จึงทำให้พื้นที่จังหวัดจันทบุรีมีความหลากหลายในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในจังหวัดจันทบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทตำรวจภูธรจังหวัดจันทบุรี ภายใต้โครงสร้างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หลังรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทตำรวจภูธรจังหวัดจันทบุรี ภายใต้โครงสร้างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หลังรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540
3. เพื่อศึกษาบทบาทที่ควรจะเป็นในอุดมคติของตำรวจภูธรจังหวัดจันทบุรี ภายใต้โครงสร้างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หลังรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลการศึกษาจะทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างกรมตำรวจที่เป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าจะมีผลต่อพฤติกรรมบทบาทของตำรวจหรือไม่หรือ อย่างไร
2. ผลการศึกษาจะเป็นฐานข้อมูล ในการปรับปรุงบทบาทของตำรวจภูธรจังหวัดจันทบุรี ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการจัดตั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตในระยะเวลาของการศึกษา

ตั้งแต่หลังรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ถึงปี พ.ศ. 2557 เนื่องจากหลังการที่มีการใช้รัฐธรรมนูญ 2540 แล้ว จะพบการเปลี่ยนโครงสร้างกรมตำรวจมาเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ขอบเขตในด้านพื้นที่ของการศึกษา

1. จังหวัดจันทบุรี ทั้ง 10 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองจันทบุรี อำเภอขลุง อำเภอท่าใหม่ อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอมะขาม อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอสอยดาว อำเภอแก่งหางแมว อำเภอนายายอาม อำเภอเขาคิชฌกูฏ

2. สถานีตำรวจภูธรในจังหวัดจันทบุรี ทั้งหมด 15 แห่ง ประกอบด้วย สภ.ขลุ้ง
สภ.ตกพรหม สภ.ทุ่งเบญจา สภ.ท่าใหม่ สภ.นายายอาม สภ.บ้านแปลง สภ.มะขาม สภ.สอยดาว
สภ.สะตอน สภ.เกาะเปริด สภ.เขาคิชฌกูฏ สภ.เมืองจันทบุรี สภ.แก่งหางแมว สภ.แหลมสิงห์
สภ.โป่งน้ำร้อน

3. ประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้ง ที่ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และ
ประชาชนในจังหวัดจันทบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะกำหนดนิยามศัพท์
เบื้องต้น ไว้ดังนี้

บทบาท หมายถึง บทบาทจำแนกออกมาเป็น 3 ประเภท คือ บทบาทในอุดมคติ
(ตามกฎหมายกำหนด) บทบาทที่คาดหวัง บทบาทที่เป็นจริง

บทบาทในอุดมคติ หมายถึง ความคาดหวังและความเป็นจริง ที่เป็นไปตามหลักกฎหมาย

บทบาทที่คาดหวัง หมายถึง ความต้องการที่ประชาชนคาดหวังว่าจะได้รับ ประกอบด้วย
แรงจูงใจ ผลลัพธ์ การกระทำ แรงขับใหม่ ความพึงพอใจ และการได้รับแรงจูงใจอย่างสม่ำเสมอ

บทบาทที่เป็นจริง หมายถึง ความเป็นจริงที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่าง ๆ
อาจสอดคล้องกับความคาดหวังและขัดแย้งกับความเป็นจริง

การปฏิบัติหน้าที่ หมายถึง การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธร จังหวัด
จันทบุรี ในการดูแลความสงบเรียบร้อยในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

แนวทางการพัฒนา หมายถึง แนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง และนำมาพัฒนาการปฏิบัติงาน
เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรในเขตจังหวัดจันทบุรี

เจ้าหน้าที่ตำรวจ หมายถึง ข้าราชการตำรวจประจำสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดจันทบุรี
ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ทำหน้าที่ตาม พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ได้กำหนด
อำนาจหน้าที่ตำรวจไว้ใน ลักษณะที่ 1 บททั่วไป มาตรา 6 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นส่วนราชการ
มีฐานะเป็นนิติบุคคล อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี

ตำรวจไทย หรือชื่ออย่างเป็นทางการว่า ตำรวจแห่งชาติ (Royal Thai Police) เป็นตำรวจ
แห่งชาติของประเทศไทย ประกอบด้วย บรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐ สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ซึ่งเป็นส่วนราชการ ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง มีฐานะเป็นกรมและ
อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่ตรวจตรารักษาความสงบ จับกุม และปราบปราม
ผู้กระทำความผิดกฎหมาย เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ความรับผิดชอบอันใหญ่หลวงในการดูแลคุ้มครอง ให้เกิด
ความสงบสุขแก่พลเมืองของประเทศหน้าที่ตำรวจ

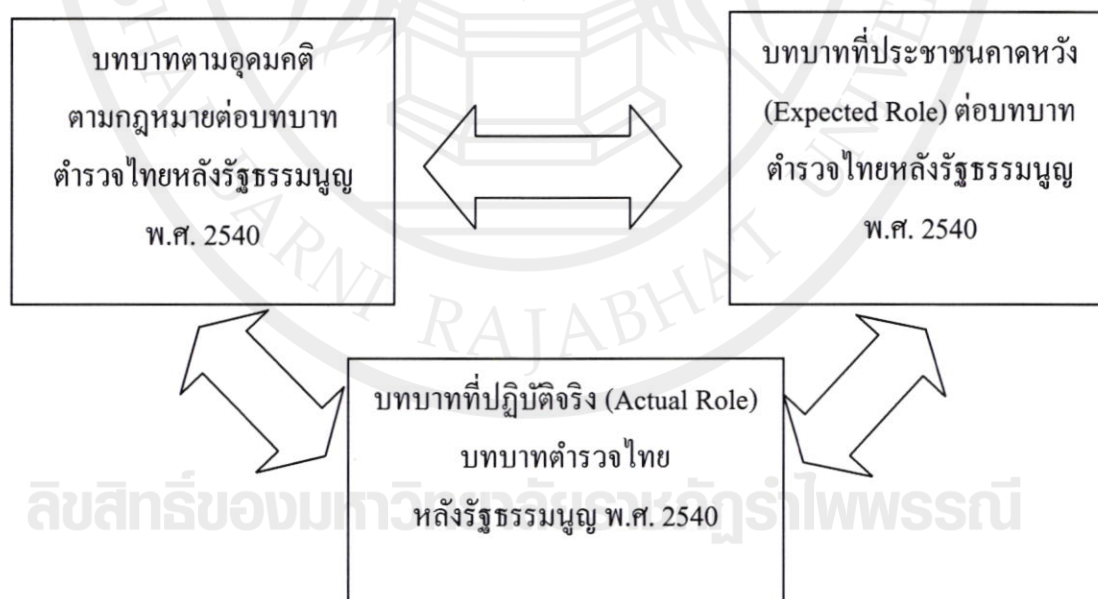
สถานีตำรวจภูธร หมายถึง หน่วยงานหนึ่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหน้าที่ปฏิบัติ ตามกฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และภารกิจ พิเศษอื่น ๆ ให้บริการและอำนวยความสะดวกประชาชนในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง สถานีตำรวจ ภูธรในจังหวัดจันทบุรี

สถานีตำรวจภูธรในจังหวัดจันทบุรี หมายถึง สถานีตำรวจภูธรทั้งหมด 15 แห่ง ประกอบด้วย สภ.ขลุง สภ.ตกพรหม สภ.ทุ่งเบญจา สภ.ท่าใหม่ สภ.นายายอาม สภ.บ้านแปลง สภ.มะขาม สภ.สอยดาว สภ.สะตอน สภ.เกาะเปริด สภ.เขาคิชฌกูฏ สภ.เมืองจันทบุรี สภ.แก่งหางแมว สภ.แหลมสิงห์ สภ.โป่งน้ำร้อน

จังหวัดจันทบุรี หมายถึง เป็น 10 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองจันทบุรี อำเภอขลุง อำเภอท่าใหม่ อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอมะขาม อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอสอยดาว อำเภอแก่งหางแมว อำเภอนายายอาม อำเภอเขาคิชฌกูฏ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทตำรวจไทยหลังรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 กรณีศึกษา ตำรวจภูธร จังหวัดจันทบุรี” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สำรวจทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดกรอบแนวคิด ในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยจะพบว่า บทบาทตำรวจไทยหลังรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 นั้นเกี่ยวข้องกับประชาชน 3 รูปแบบด้วยกัน คือ บทบาทในอุดมคติตามที่มีระบุไว้ในกฎหมาย บทบาทที่คาดหวังโดยประชาชนที่มีอยู่ในจังหวัดจันทบุรี และบทบาทตำรวจไทยหลังรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ที่ได้ปฏิบัติจริง ในการเปรียบเทียบระหว่างบทบาททั้ง 3 เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงความต้องการที่เป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาตำรวจนครจังหวัดจันทบุรี ในอนาคตนั้น จะเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ผลของการเปรียบเทียบก็จะปรากฏมาใน 2 ลักษณะ คือ บทบาททั้งสองมีความสอดคล้องต้องกัน ซึ่งแสดงว่าการทำงานการให้บริการของตำรวจนครจังหวัดจันทบุรีเป็นไปด้วยดี แต่กรณีผลการเปรียบเทียบมีความขัดแย้งกันระหว่างบทบาท หมายความว่า จะต้องมีการวิเคราะห์เพื่อหาข้อเสนอแนะในการพัฒนาการให้บริการของตำรวจนครจังหวัดจันทบุรีต่อไป

สมมุติฐานการวิจัย

1. ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทของตำรวจนครจังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามเพศ
2. ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทของตำรวจนครจังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามอายุ
3. ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทของตำรวจนครจังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามระดับการศึกษา
4. ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทของตำรวจนครจังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามอาชีพ
5. ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทของตำรวจนครจังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตาม รายได้
6. ความคิดของตำรวจเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงของตำรวจนครจังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามเพศ
7. ความคิดของตำรวจเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงของตำรวจนครจังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามอายุ
8. ความคิดของตำรวจเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงของตำรวจนครจังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามระดับการศึกษา
9. ความคิดของตำรวจเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงของตำรวจนครจังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามอายุราชการ
10. ความคิดของตำรวจเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงของตำรวจนครจังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามรายได้